

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VI](#)[item Mythologia, Francfort, 1581 - V, 14 : De Cerere](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - V, 14 : De Cerere

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[55-56\] : De Cerere](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre V

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - V, 14 : De Cerere](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre V

[Mythologie, Paris, 1627 - V, 15 : De Cerés](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre V

[Mythologie, Lyon, 1612 - V, 14 : De Cerés](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener Digitalisierungszentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 513-527

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Cérès](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

alij tres fuisse Dionysos aiunt variis temporibus, quibus fingulis proprias res gestas tribuerunt: alij vnum, qui omnia fecerit praedicta, & vinum & ficus inuenerit, quem barbatum esse dixerunt: atque illi primum fuisse Indum vitis & ficus autorem, secundum Iouis & Proserpinæ vel Cereris, qui prior boues a tatio subiecerit, cum prius manibus homines terram colerēt, quate etiam cornua tribuerunt eius statuis. Sic autem de eius ortu breuiter Homerus ait hymnicus:

εἰ μὲν γὰρ ἀρακάτω σ', εἰ δ' ἰχίρω ἠτιμολογή
 φασ', εἰ δ' οὐ Νάϊω Δίον γένος εἰραφιῶτα·
 εἰ δὲ σ' ἐπ' Ἀλφειῶ ποταμῶ βαυδοιήσασσι
 ἔλει δ' οὐ Θήραιοι ἀναξ' οἱ λίγυσι γένεσθαι·
 ἰδυδόμενοι, οἱ δ' ἴτικτα πατὴρ ἀνδρῶν τε θιῶν τε,
 πρὸν ἂν ἐπ' ἀπρώπων, κρύπτον Λοκώλατος Ἡρώ.
 ἔστι δὲ τὴ Νύσοι ἄριστος ὄρος, ἀπείον ὕλη,
 σκαλὲ σπηλαιε, χαλδὸν Λιγυήσιοι βόσων.

*Hi Naxum, hi Dracaniumque ferunt, illi Icaron esse
 Ventosam patriam tibi magno vitisfatori:*

Illate natum esse Alphei ad fluminis undam,

At alij Thebi falso dixerunt, sed ipse

*Protulit in lucem te hominum sator atque Deorum,
 Iunonemque latens, mortalesque, oculis te.*

Altum, inaccessus Nysamoni est, ibi sylua

Non procul Aegyptis est, procul à Phanicibus agris.

At de Dionysio tot dicta sunt, nunc de Cerere dicamus.

De Cerere. CAP. XIII.

CEREREM Saturni & Opis filiam, sororemque Plutonis, & Iouis & Iunonis fuisse memorix prodidit ita Hesiodus in Theogonia:

Ῥέα δ' αὖθιμῶσιν ἐρότω τέκε Φαιδιματέκνα,

Ἄστειω, ἀήικτρεα, καὶ Ἡρώ χρυσοπέδιλον,

Ἰφθυίαν τ' Ἀϊδωός ὑπὸ χροσὶ δώματα ταίη.

Hinc Rheaprogeniuit Saturno pignora clara,

Iunonem, & Vestam, Cererem, qui que imperat umbris

Plutonem fortem, sub terris cui domus alta est.

Hæc Dea cum pulcherrima esset, Iupiter, qui nullum stuprum, nullamque turpitudinem vel domesticam deuitauit, captus fuit sororis desiderio, eamque compressit, ex quo nata est Proserpina, ut testatur in his idem;

αὐτὰρ ὁ δῖμος πολυβόρβας ἰε λίχες ἦλθε,
ἢ τίς περιφθόνω λυκίω λανθόν, λῶν ἅϊδωνός
ἔρπασσε ἢε παρὰ μητρὸς.

*Diu: u ille thorum Cereris conscendit, & inde
Edita formosa est Proserpina: quam sibi Pluto
Surripuit de matre.*

Cum Neptunus etiam alter è fratribus eadem Cererem compressisset, filiam suscepit, quam nefas erat apud Græcos nominare: quam tamen & ipsam & Cererem Heras nominantes quidam appellarunt, ut scriptum reliquit Pausanias in Arcadicis. Fuerunt tamen, qui non Heram, sed equum è Cerere natum esse ex eo partu dixerint: quare fabulati sunt, quòd Ceres ob equum à se genitum, partim ob iram in Neptunum, partim ob pudorem, nigras vestes sumpsit eo tempore, atque lucem Deorumque conspectum fugiens se in specum obscurissimum abdidit. Deinde cum omnes terræ fructus cornuperentur, pestisque passim homines & animalia omnia conficeret, Diis omnibus Cereris latebras ignorantibus, Pan, cum per Arcadiam venando vagaretur, illam vidit, ac Ioui indicauit, quo à Paris missis, iram deponere precantibus, placata est. Fuerunt tamen, qui non hac de causâ id contigisse inquam, sed cum ea percepisset, quæ de raptu Proserpinæ contigerunt. Hæc tamen non contenta fuit à duobus fratribus pollutam fuisse suam pudicitiam, sed semper, ut pleræque mulieres, noua & maiora appetens, Iasionem Iouis & Electræ filium ad-amauit, ut testatur Homerus libro quinto Odysseæ:

ὡς δ' ὀπὸτ' ἰασίωι ἰὺ πλόεμος ἀμητὰρ
ᾧ θυμῷ ἔρασε μίγξφι λόττι καὶ θνή,
τῶν ἰνὶ τριπόλει ἔδιδλὼν ἦρα ἄπυσος
Ζεὺς, ὅς μιν κατέπεφνε βαλὼν ἀργῆτι κεραυνῷ.

Sic olim dilexit vbi Ceres Iasionem,

Ipsa sequens animum in lecto est coniuncta, noualis

In terra, seu passa fuit qua vulnus aratri.

Non tamen ille Iouem latuit, sed fulminis igne

Flagrans cecidit cinerem conuersus in atram.

Cum enim Iupiter filium haberet trivalem, illum ferre non potuit. Ex Iasione igitur & Cerere natus est Plutus, ut ait narrator Theocriti: quem cæcum immeritò finxerunt antiqui, cum paupertati magis illud conueniret: quoniam vel sapien-
tissimi

tissimi homines si sint inopes, apparent omnibus propò insul-
 si, sine consilio, sinè iudicio, sine prudentia, sine mentis acumi-
 re: cum horum omnium opinionem diuitiæ secum afferant.
 Nihil enim non sapientissimum iudicatur, & aureum, quod
 proficiatur ab opulento ore. Ipsum tamen Iasionem non-
 nulli non Iouis & Electræ filium fuisse senserunt, vt putauit Ila-
 cius, sed Minois & Phroniæ: cum quo in prato dormiente con-
 gressa sit Ceres, ac Plutum genuerit. Habitauit Ceres Corcyræ
 aliquando, quæ ita vocata fuit à Corcyra filia Alopei ibi sepulta,
 vt scripsit Apollonides in Europæ nauigatione, cum illam in-
 sulam Drepanum antea nominarent, vt scripsit Apollonius li-
 bro quarto Argonauticorum:

ἀμφιλαφῆς πύρα κεραυνία εἴτ' ἀλιτῆρος
 ἢ ὑπὸ δ' ἠκάθω δρέπανον φάτι (ἴλατε μέσση,
 ἐκ ἰθιῶν ἰνίπω πρότερον ἴπυε) ὧ ἀπὸ πατρὸς
 μήλα πάλαι ἔτρεμα πρότος· οἱ δ' ἰάνθη
 κλάσσοι χροῖνι καλαμῆτόμον ἑμιθοῶ ἀρπύω
 ὠπὲ γὰρ κείνη δειδῆτο τε γάλακτο γαίης
*Insula rapti huius, statio gratissima panis,
 Fluctibus alluitur, sub qua (mihi parcite Musa
 Non disco hac artem) falx conditur illa
 Qua secuit patrem Saturni. sunt quoque falces
 Quæ dicant Cereris, qua sicut cadere messes.
 Namque Ceres quondam terris habitauit in illis.*

Fuerunt enim qui non à Saturni falce, sed ab illa quam Ceres
 à Vulcano expetiuit, vt Titanes metere doceret, vocatum
 Drepanum putarint: vel qua ipsa meteret, vt ait Isacius. Fuit
 autem Siciliæ ciuitas Drepanum non procul ab Eryce mon-
 te: atque tota Sicilia fuit Cereri consecrata, sicuti scripsit actio-
 ne sexta in C. Verrem Cicero in his: Vetus est hæc opinio, Iu-
 dices, quæ constat ex antiquissimis Græcorum literis, atque
 monumentis, insulam Siciliam totam esse Cereri & Liberæ
 consecratam. Huius filia ideo in Sicilia rapta fuit à Plutone,
 & ad inferos delata, vt diximus, quæ prorsus recuperari non
 potuit, quoniam apud inferos mali Punici grana gustasset.
 Celebrabantur Thesmophoria in honorem Cerens, quæ à
 Triptolemo primum pro accepto serendi munere ac frugibus
 in Eleusio oppido fuerunt instituta. Nam fama est Cererem
 cum per orbem terrarum filiam quærens vagaretur peruenisse

ad oppidum, & ad oppidi eiusdem principem nomine Eleusium, cuius vxor Hyona, vt ait Lactantius, Triptolemium pepererat: cui nutricem querenti Ceres vitro se obtulit, puerumq; diuino lacte nutritum noctu clam sub igne occultabat. Is cum egregie nutritetur per noctem, pater obseruans quo pacto id fieret, re visa exclamauit: quare irata Ceres Eleusium exanimauit, ac Triptolemo currum a traconibus tractum dedit, vt vniuersos mortales sationem frugum doceret: sicuti testatur Callimachus in hymno in Cererem. Alij fabulantur Celeum a Cerere per quoddam tempus educatum fuisse tanquam filium: quem cum Dea vellet facere immortalem, assidue sub igne tegere solebat. verum cum id diutius fecisset, a quodam conspecta id facere destitit: neque immortalem reddere curauit, sed illum frumenti sationem docuit, vt ait Nicandri enarrator. Alij Triptolemi patrem Celeum fuisse memorarunt, dixeruntque & patrem & filium sationem edoctos a Cerere fuisse. Alij Triptolemium Oceani & Terrae aiunt fuisse filium, vt testatus est Musæus, quem tamen Orpheus cum Eubuleo fratre Dyfaulis filium fuisse credidit. Alij Cercyonem & Triptolemium fratres fuisse memorie prodiderunt. Alij dicunt Eumelum accepisse frugum sationem a Triptolemo ac Patras detulisse vna cum ratione condendarum vrbiuum, qui primum Aream ab ipsa aratione Patras urbem nuncupauit. His addiderunt quidam Antheam Eumeli filium ausum fuisse dracones curru Triptolemi volucres adiungere, qui ab iis excussus diem suum obiit, vt ait Pausanias & Euanthes in historiis fabulosis. Fuit autem mos Thesmophoriis ne vinum adhiberetur, matronæque initiarentur apud Athenienses, quæ perpetuam & incorruptam pudicitiam seruare decreuissent, quæ coronis viticeis ornabantur: atque horum sacrorum ritum & consuetudinem Thesmophoriorum ita descripsit enarrator Theocriti de sententia Thelyti Methymnæi ex Bacchicis carminibus: *νόμος γὰρ ἰὼ Ἀθῆναιος κατ' ἴππε τι λείπεται θεομορφία ταῦτα. παρθένοι γυναῖκες, καὶ τὸν βίον σιμναί, κατὰ πῦρ ἡμίραν τῆς Πλειτῆς, τὰς τομίμας βίβλας καὶ ἰσπὰς ὑπὲρ τῶν κορυφῶν αὐτῶν ἀντίθηναι, καὶ ὡς μὴ λιπαρῶν σπι, ἀπὲρ χοντο εἰς ῥ' ἄδυσσιναι.* Lex enim fuit Atheniensium de hac Thesmophoria quotannis celebrarent virgines mulieres, & vita honesta: qua per solennitatis diem legitimos sacrosq; libros super vertice gestantes,

stantes, tanquam supplicantes Eleusinem contenderent. Hæc sacrificia cum prius Eleusini celebrarent, primus Eumolpus Deïopes & Triptolemi filius ad Athenienses detulit: vel, ut alij sunt arbitrati, inter quos Accedodorus, quintus ab illo Eumolpus, ut patet ex his Accedodori verbis: ματρικίσι δὲ τῶν ἑλθουσῶν ἰσορῶσι, πρῶτον μὲν τὰς αὐτόχθονας, ἔπειτα ὁρᾷ καὶ τὰς μετακλιμακίοντες περὶ αἰσίου πρὸς βοήθειαν, ὡς τὸν κατ' ἐρεχθίδος πόλιμον. τινὲς δὲ φασὶ καὶ τὸν εὐμολπὸν διῆρξεν τὴν μύθησιν τὴν αὐτὴν περὶ τῆς ἑλθούσης ἀνημερῆς καὶ κόρης. Cœdidisse Eleusinem cuius atq̄ memorant, primū quidē indigenas, post ea Thracet eos qui cum Eumolpo suppetias ferentes accesserunt ad id bellum, quod aduersus Erechtheū exarsit. Alij verū dicunt Eumolpum ritum illum sacrificiorum imnensisse, quæ quotannis apud Eleusinos agebantur in honorem Ceteris & Proserpina. Quod verò illa fuerit consuetudo ut idcirco Eumolpidæ factis Ceteris initiarentur, essentq̄ eorum sacrificiorum sacerdotēs, ita testatur Sophocles in OEdipode in Colono:

ὦτ' ἐκὶ χροσῖα	quorum & aurea
κλειὸς ἐπὶ γλῶσσαι βήρακος	clausis in lingua consistit,
πρὸς πόλιν εὐμολπιδῶν.	sacerdotum Eumolpidarū.

Hærodotus tamen in Euterpe non à Triptolemo, aut ab aliquo Græcorum initium habuisse scribit Thesmophotia, sed ex Ægypto ad Pelasgas mulieres primū à Danaï filiabus fuisse delata: καὶ τῆς ἀνημερῆς περὶ τῆς πόλεως ἑλθούσης θεσμοφῶν καλῶσι καὶ ταύτας μοι περὶ ὄνομα κείδω, πλὴν ἔσον αὐτῆς ὄση ἐστὶ λέγειν. αἱ δαναῶν θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν πελοπόννησον ἐξ ἰγυθῆς ἐξαιάγουσι, καὶ διδᾶσαν τὰς πελοποννησιαστικὰς γυναικας. Atque de Ceteris sollemnitate, quam Græci Thesmophotia nominant, mihi faustum, felixq̄, sit omen, ut quantum fas est per religionem proferam. Fuerunt autem Danaï filia, quæ hanc sollemnitatem ex Ægypto transfulerunt, mulieresq̄ Pelasgas docuerunt. Utebantur in Sicilia in sacrificiis Ceteris non floreis quidem coronis, neque in aliis eius sacrificiis, quia ob memoriam raptæ filia colligentis flores, illi fuerunt vetiti. at myrteis coronis, & è smilace, vel narcisso, vel croco utebantur, ut ait enarrator Sophoclis. Cum igitur Ceres Proserpinam quærens uniuersum terrarum orbem perlustrasset, facibus ex Ætna Sicilia monte accensis, ad

illius imitationem Siculae mulieres vel viri per noctem cum accensis facibus vociferantes, Proserpinamque vocantes discurrebant, quare Tēdiferos antistites appellavit Strabo lib. 10. Cum igitur fuisset à Metanira & Hippothoonte Neptuni & Alopes filio in hospitium perbenigne accepta, Triptolemum sationem dicitur docuisse, quem alij Eleusij, alij Celei, alij Oceani, alij Dysaulis filium fuisse tradiderunt, vt testatur Pausanias in Atticis. Crediderunt nonnulli Triptolemum & Eubuleum fratres sationem à Cerere didicisse, quia illi primùm filiae raptum matri indicassent. Fabulantur præterea quòd cum hospitio accepta fuisset à Metanira Ceres, illique Metanira sacra faceret, eius filius Abas invidit illius Deæ sacrificiis, graui- terque tulit quòd mater sua illam accepisset, & sacra deridens nescio quid parum decorum in ipsam Deam susurravit. tunc verò Dea irata missionem quandam, quam habebat in cratere, in illum infundens in stellionem dicitur Abantem conuertisse: quod ita testatur Nicander in Theriacis:

ἴσθα καὶ ἐπιβενῆ παρ ἀπαχθεία φρύγματ' ἴασιν
 ἀσκαλάβη· τὸν μὲν τ' ἰρίδ φάτις, ἕνεκ Ἀχαιῆ
 ἀμητὰρ ἑβλάβοι, ὃδ' ἄφασινατο παιδὸς
 καὶ χερσὶν πρὸ φρέσσορ, ὅτ' ἐν κελύσῳ θειράπτια
 ἀρχαῖν μετάνιρα θιῶν δ' ἴδλυτο πρὸ φρέσσορ.

*Inuisi hic adsunt stridores, stellio vilis
 Quos edit, fertur talem sumpsisse figuram
 A Cerere irata deriso numine Diva
 Infelix puer ad puteum, Metanira labore
 Hospitio ut fessam cepit, dum pignora quarit.*

Omnino verò boues iungere, & arate Ceres docuit mortales, vt testatur Orpheus in hymno in Ceterem Eleus:

ἢ πρῶτα ῥέξασα θεῶν ἀροτῆρα τίσοιτα,
 καὶ θῆν ἱμαρόοιτα θροτοῖς πολύσθρον ἀνείσα.
*Colla bouum qua prima agrum subiecit aratro,
 Felicemq, dedit vultum mortalibus agris.*

Fama est præterea quòd cum fuisset apud Phytalem aliquando in hospitio, illi gratiam referens ficum plantam largita est, vt ait Pausanias in Atticis, & vt testantur illa carmina quæ Phytali sepulchro inscripta fuerant, quorum est sententia:

*Hic Cererem Phytalus tellis exceperat heros,
 Cui primum sacri largita est semina pomi,*

Quam

Quam ficum mortale genus vocat.

Neque verò ficum solùm aut frugum sationem Cereri tribuunt, sed inuentionem omnium leguminum, præterquam fabæ: quippe cum de omnibus, à quibus comiter & liberaliter accepta fuit, dum Proserpinam quæteret, benemereri studeret, vt scripsit Pausanias in Arcadicis. neq; solùm serendi rationem mortalibus tradidit Ceres, cum inutilis fore videretur illa scientia, nisi quo pacto frumentum caderetur, & excuteretur, & è paleis socerneretur, & frangeretur, didicissent ad panem conficiendum, quod illa igitur cadere & triturare docuerit, ita testatur Callimachus in hymno in Ceterem:

*ἤ μιν ἴσμεν καλὰ μιν τε καὶ ἱερὰ δ' ἄργματα πᾶσιν
ἀπ' ἄρουρον ἀπὸ μὲν ἴσμεν, καὶ ἐν βόσκει ἦ καὶ πετῆσται,
ἀπὸ τῆς τριπλόλαμος ἀροῦρας ἐδιδάσκοντο τὴν γαῖαν.*

*Pulchrum ut calamos primium, sacraiq; maniplos
Stravit aristarum, calcare bonesq; coegit.*

Tunc, ubi Triptolemus perpulchram combibit artes.

Quamuis nō procul à monte Taygeto Laconum in vico quodam Aletia vocato molam primium inuentam fuisse, & Mylem Lelegis filium molete fruges docuisse nonnulli tradiderunt. Latæ fuerunt & creuerunt primæ fruges apud Cephisum æminem, qui per agrum Eleusinum multo concitatore cursu, quàm in aliis locis deferebatur, in cāpis, quos Rarios vocarunt, vt testatur Pausanias in Atticis. atq; ibidem locus ostēdebat, vbi Pluto Proserpinam rapuit, & vbi Eleusiniorū foeminae primium chorum in honorem Ceteris instituerunt non procul ab Agelasto petra vocata, super qua sedit Ceres audito casu Proserpinæ, cui petrae propinquus fuit locus vocatus Callichorus. Atqui raptum & labores Ceteris ita paucis complexus est Cat-cinus poeta tragicus, quos pertulit quartenda filia:

*Λύκοι, ἀήμετροί ποτ' ἀρρητον κέρλιον
κλέτωνα κρυφίαις ἀρπάσαι βυλθύμασι,
δωαί τε γαίαις αἰς μαλαμφατῆς μυχός·
πόσει δὲ μητέρ' ἠφρανισμέναις κόρη
μαστῆρ' ἐπαλθῆν πάσαι ἐν κύκλῳ χθόνα·
καὶ πᾶσι μὲν Διτταίοισι Σικαλίας πάροισι
πυρὸς γέμιστρο βθύμασι δυσμυθέλαιε
πάσαις ἐτάξαι· πῖσθαι δὲ παρθέτοι
εἶπαι ἡμῖνον, διοτρεφίαι φθίνει γένος.*

Ἰδοὺ βιάσ τιμῶσιν ἱετὰ τῶν ἑστί.

Fama est Cereris quondam puellam, quam nefas

Est nominare, Diti e sententia

Raptam fuisse, nigra terra que atria

Intrasse: regiam obsitam caligine.

Mater puella at aëta desiderio

Erravit omnes quaritans terra locos:

Scatenit ignis Aëtna & inderupibus

Matris fuisse cognitos pro Virgine

Lullum: ciborum hac abstinens fuit diu.

Quare Deas gentes colunt hanc nunc quoque.

Fuerunt tamen qui non solam Cererem autorem fuisse dixerint & inuentricem sationis, sed Osirim & Isidem etiam eius uxorem, Bacchum scilicet inuentionis socium addiderunt. nam hi cum magno exercitu & cum magno tiliarum fistularumque concentu orbem peragrasse, & agriculturam mortales docuisse, memorantur. Alij frumentum sua sponte natum fuisse in Sicilia dicunt, quod cum à nemine colligeretur, in terram rursus recidebat: quod cum Cecrops Athenarum Rex è quodam percepisset, misit qui colligerent, & ad se asportarent. id cum Triptolemus prior cepisset, terram que arasset, & id se misisset, ut quidam putarunt, ibi, vbi nouæ fuerunt Patræ, ut arbitrati sunt alij in agro Eleusino, messera que succidisset, commentarios postea de cultu agrorum scripsit, qui ad omnes mortales peruagati sunt: è qua re fabula fuit conficta, quod Triptolemus orbem terrarum agrorum cultum omnibus mortalibus ostendens peragravit. Gnosij autem, qui populi fuerunt Cretæ, ut ait Polyistor, contendebant cum Atticis hominibus frugum inuentionem primam apud se fuisse, at non in agro Atheniensi: quippe cum multa alia Cretenses priores inuenerint. nam & acies instruere, & nauibus longis uti, & sagittis e minus pugnare primi inuenerunt Cretes, & musicos modullos ab Idæis Dactylis primi obseruarunt è strepitu actinnitu æris, & literas à se inuentas in Latium intulerunt: quod tamen non est sine multorum contentione creditum, cum multi plerumque rei eiusdem dicantur fuisse inuentores, sicut de igne superius dicebamus, cuius inuentionem alij Baccho, alij Prometheo, alij Vulcano, alij fulmini, alij Pyradæ Cilicis filio tribuerunt, quem aiunt primum è Silice ignem excudisse. Quod autem

autem Bacchus vnâ cum Cerere orbem eadem de causâ perlu-
strauerit, videtur illud esse argumento quòd communia sacri-
ficia apud Eleusinos Baccho & Cereri agebantur, vt testatur
Sophoclis enarrator. Fuerunt Ceteri non solum delubra, sed
nemora etiam consecrata: quare fabulati sunt antiqui, quòd
cum eius nemus Erisichthon quidam Theffalus abscidisset, illi
Ceres perpetuam famem immisit, fecitque ne vnquam posset
cibo saturari: quippe cum vel per diem assidue presentibus ci-
bis vesceretur, vel etiam per noctem in somniis sibi videretur
presentibus suauissimis vesci. Hic filiam habebat Melstram no-
mine veneficiorum peritissimam, quam in varias animalium
rerumque caeterarum formas mutatam frequenter vendebar,
quæ paulo post aufugiens rursus ad patrem priore forma re-
cepta redibat: ita pro suis viribus paternæ fami opem ferebat.
Fiebant etiam priuata huic Dex sacrificia, cui post messem pri-
mitias frugum pro frumenti prouentu offerebant, & conui-
uia celebrabantur inter coniunctos, vt testatur Theocritus his
carminibus in Cerealiis:

ἀντίρρι ὑπὲρ πλῆθ' ἀαμάτῃρι δ' αἶτα τελευτῆτι
ἔλθω ἀπαρχόμενοι. μάλα γὰρ σφισι πίονι μήτρῃ
ἂ δ' αἶμιον ὑπερθεὸν ἀνὶ πλήρωσι γ' ἄλωατ.
*Namq; Viri Cereri celebrant conuiuia lata,
Primitiasq; ferunt, quoniam plena arca frugum
Frugifera messes siccauit munere Diua.*

Agebantur & Ambarualia à singulis agricolis, quæ lustratio-
nes, purgationesque aruorum esse putabantur, & plurimum
ad fertilitatem conferre. per ea vnusquisque paterfamilias ho-
stiam deligebat in Cereris sacrificia, quâ quærnea corona circa
collum posita ornabat, eamque ter circa fata ducebat, quam
vniuersa familia quærneis ramis coronati, Cererisque laudes
canentes cum tripudijs comitabantur: idq; fiebat ineunte ve-
re. Deinde post has lustrationes mullum & lac offerebatur, cū
alioquin vinum solum interesse Cereris sacrificijs iure sacri-
ficiorum minimè posset. Hunc sacrificiorum ritum vniuersum
propè monstrauit Virg. lib. 1. Georgicorum in his:

*Cuncta tibi Cererem pubes agrestis adoret:
Cui tu lacte fanas, & miti dilue Baccho,
Terque nouas circum felix eat hostia fruges,
Omnia quam chorus, & socy comitentur euantes,*

*Et Cererem clamore Vocent in tella: neque antè
Falcem maturis quisquam supponat arista,
Quam Cereri tori a redimitus tempora quercu
Det motus incompósitos, & carmina dicat.*

Colebatur Ceres apud Arcades Hēræ nomine, cui sacra fiebāt eo ritu, vt non, sicuti in cæteris, victimæ iugularentur, sed quod membrū quisq; prius apprehēderat, id præcidebat, ac Deæ offererat, vt ait Pausanias. Hanc eandē Deam legū inuentricem fuisse scripsit Cicero actione septima in C. Verrem his verbis: A quibus initia vitæ atq; victus, legum, morum, mansuetudinis, humanitatis exempla hominibus & ciuitatibus data ac dispersita esse dicuntur. loquitur enim de Cerere & Proserpina. Sic & Lucretius in lib. 6. ab Atheniensibus initia frugum & legum in vniuersos homines manasse scribit:

*Prima frugiferus factus mortalibus agris
Dididerunt quondam præclaro nomine Athena,
Et recreauerunt vitam, legesque rogauerunt.*

Significat & ipsum Thesmophiorum nomen præterea legum autorem Cererem extitisse, cum *θεσμο* lex sit, *φίρω* ferre significet: quasi enim legifera sacra dicantur. Nam cum frumenti semina inuenta fuissent, homines, qui prius nullis legibus parebant, glandibusq; communi cibo vescabantur, atque omnia habebant communia; leges rogauerunt, quibus sua pars terræ cuique fuit assignata: deinde leges latæ sunt de regundis finibus, de testamentis, & de emptionibus, quæ primum latæ sunt à Cerere, quia illa fuit legum ferendarum causa. Sic autem de illa scripsit Ouid. lib. 5. Metamorph.

*Prima Ceres vincto glebam dimouit aratro;
Prima dedit fruges, alimenta que mitia terris,
Prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus.*

Hanc Deam in curru vehi solitam ab anguibus tracto dixerūt poetæ, vt ait Orpheus in eo carmine:

ἄρμα δ' ἄρκαορτρίοισιν ὑποζώσασα χαλινεῖ.
Dum Dea frenatq; adiuuixit curribus angues.

Quem Triptolemo dicitur dedisse, vt frumenti semen in varias regiones asportaret, vt ait Ouid. lib. quinto:

*geminos Dea fertilis angues
Curribus admonit, frenisque coercuit iras.*

Huic Deæ sus, quia excauatis scrobibus fruges conuulsisset, meritas

meritas luit pœnas. nã Triptolemus eo cognito facinore gratã rem se facturũ Cereri putavit, si animal eius inuentis infensum immolaret: quare suem ipsam ad arã Cereris extraxit, fruges- que in caput conspersit, vt apparetet qua de causa, & mox illam Cereri maclauit, vt ait Ouidius libro secundo Fastorum:

*Prima Ceres ams la ganisa est sanguine porca,
Vta suai merito eade nocentis opes.*

Maclabatur & aries Cereri Virenti cognomine in templo nõ procul ab arce Atheniensium, sicuti testatur Eupolis in his:

ἀλλ' οὐδὲ πρόλαιος εἶμι. εὐπαγὰρ με δὲ
κρίει χλήη ἀήωντρι.

Sed rectã ad urbem eo, mihi quod est opus

Maclate arietem illic Virenti Cereri.

Sacrificabant Cereri olitores præcipuè hoc nomine die sexto mensis Aprilis, quia per illa sacra feracitatem hortorum impetrare se putabant. Huic Deæ coronas spiceas offerebant, quæ pro foribus templorum appendebantur, vt ait Tibullus in his:

*Flua Ceres tibi sit nostro de rure corona
Spicea, qua templi pendeat ante fores.*

Erant etiam papauera Cereri sacra, vt quidam crediderunt, ob feracitatem seminum; vt malunt alij, quia inter sata plerunq; nascerentur, & eundẽ cultum ament: alij, inter quos fuit Dercylus, quia somnum non posset percipere ob filiaẽ molestiam; in quem fuit papauerum beneficio adiuta. quam plantam Lucinaẽ etiam quidam attribuerunt. Multa fuerunt huius Deæ cognomina ob rerum variarum euentus, vel ob loca, in quibus colebatur. Fuit Euchloa bene virens; Erinny, quia preces exaudiat, vel quia habitat in terris; Ercynna, Panachæa, Mycalefina, Lepreata, Acesidora, Legifera, Ouifera, Pelasgis, Prosymna, Thermesia, Præses, Terrestris, Sacrosancta. atque hæc ea sunt quæ de Cerere frugũ autore Dea memoriæ prodita sunt ab antiquis. Hanc vocarunt Græci ἀνὴ, quia in omnes homines fuerit distributa, cum nihil aliud sit Ceres, quàm frumentum, vt est in eo carmine:

Νύμφαι ὕδαρ, πύρρ' φαιτοσ, οἶτος ἀμμήτυρ.

Nymphæ aqua sunt, frumenta Ceres, Vulcanus at ignis.
Cicero tamen in primo de natura Deorum Ceterem terrã esse scribit hoc pacto, idẽmque disputat, æthera esse eum quem

homines Iouem appellarent: qui que aer per maria manaret, eum esse Neptunum: terram, eam quæ Ceres diceretur. Atque in secundum, etymologiam Platonis transtulit è Cratylo, qui *ἄρα* quasi *γῆ* *ἄρα* vocatam fuisse tradit, terram matrem scilicet.

¶ At quæ nunc sub his occultata fuerint, denudemus. Ægyptij scriptores memoriæ prodiderunt, Isidem siue Cererem homines reuocasse à mutuo esu carniū inuento tritico & hordeo, quæ nascebantur inter alias herbas in Ægypto. Complexi itaque inuentionem ob suauitatem à mutuis esibus abstinuerunt, quare in sacra Isis pompa vasa quædam ferebantur frumento & hordeo plena. Leges etiam tulit Isis, quibus ab illegitimis cædibus deterrebantur, vnde dicta est legisera, quòd prima leges inuenerit. Osiris ac Isis dicuntur præmia & honores illis proposuisse, qui aliquid vtile humanæ vitæ excogitassent: sic inuentam esse artem aeris & auri fundendi in Thebaide & faciendorum armorum autumant, quibus feræ obtuncarent, terramque colentes proscinderent. Ceres Saturni & Opis filia fuisse credebatur, cum Saturnus sit tempus, ac Opis terra: quippe quòd crederetur ab his esse Ceres virtus factorum omnium, quam idcirco eorum parentum filiam finxerunt. nam vis illa, & vigor, qui est in rebus naturalibus, loco & tempore indiget. Alij qui Cererem fruges esse putarunt, ex Opi & Saturno natam arbitrati sunt, quia aliarum herbarum semina non ita indigent, vt diutius per totam hyemem ignota commorentur, cum possint, vel si per hyemem minimè fuerint fata, satis vberes fructus producere. Cum verò Proserpina filia sit Cereris, radix herbarum scilicet, quam Latini ita dixerūt, quia serpat clam per humum, illa meritò ex Ioue siue ex ætherea benignitate & è semine fingitur fuisse nata: quorum alterutro deficiente frustra proventus frugum expectatur. Qui finxerunt Cererem equum è Neptuno peperisse, aut Heram, quam nominare nefas erat, illi tantam esse fertilitatem aquarum, & ex illa quæ sit illarum cum terra commistione, crediderūt, vt vel monstra oriantur ob superuacaneam maris copiam, vel nominare singula proprijs nominibus, omnium difficillimum, propter nascentium varietatem. Fama est illam aliquando in specu latuisse cum rapta fuisset ad inferos Proserpina, fuisseque à Pane Ioui indicata, quia iactum semen per aliquot

aliquot dies occultatur, antequam radices agat: mox Pane, natura ipsa scilicet, quae insita est in seminibus, indicat Ioui, quia necessitate naturae & ob insitum calorem herba in lucem erumpit, & emittuntur radices. Siue igitur terram Cererem esse putemus, cuius filia sit Proserpina vel leges: siue semen sit Ceres, cuius filia sit radix, omnino nata est Ioue patre, atque res utroque modo potest intelligi: quippe cum haec omnia in idem recidere videantur. Non defuerunt tamen qui incredibilem annonae penuriam fuisse significari crediderint per eam fabulam, quod Pluto Proserpinam rapuit sub terras, quia ita corruptae sint sementes caeli vitio & inclementia, ut penè extincta sint frumenti semina in Sicilia per id tempus. Dicta est Ceres in curru à draconibus tracto vehi, propter obliquitatem signiferi circuli: nam dum sol sub eo percurrit, non solum excitat semina è terra, sed etiam ad maturitatem perducit. Fama est Iasionem Iouis & Electrae filium fuisse amatum à Cerere, cum quo in nouali congressa sit dormiente. Quid hoc significat? Nam cum Iupiter sit calor aetheris aut aether, Electra diligentia, (etenim Sol quoque Ἡλιος vocatur, quia ad opera homines excitet è lecto) patet Iasionem horum amborum filium nihil esse aliud quam aestatis calorem, quem Ceres amat, & in nouali praecipuè, quia plurimum confert ad agrorum fertilitatem ut arua quiescant aliquando, cum terra per quietem postea validior, si aptam agricolae diligentiam consecuta sit, efficiatur. Alij filium Minois iustissimi viri, & Phroniae prudentiae scilicet, à Cerere amatum fuisse putarunt, quod haec res otium gratissimum parant agricolis: cum splendor ex iustitia, paceque ciuitatum plurimum rebus vniuersis accedat. Ex his igitur nascitur Plutus diuitiarum Deus, quoniam terrae feracitas è caeli benignitate, & ex hominum diligentia plurima fiat: quamuis tamen nonnulli, quia primus Plutus diuitias cumulauerit, illum diuitiarum Deum putarunt: cum ante illum nemo vilam diuitiarum curam haberet, nemoque diuitias cumulatet. Dicta est Sicilia fuisse Cereti consecrata, quoniam frumenti feracissima sit illa insula. Dicitur Ceres orbem terrarum peragrasse, quoniam propter signiferi obliquitatem varijs temporibus in varijs locis fit aestas: neque Ceres nisi per aestatem ad maturitatem potest peruenire. Haec Triptolemus, cui semina frugum dedit, sub igne per noctem fuit

occultate solita, quare is mirificè nutriebatur: hoc quidem nihil aliud est quàm seminis ratio. Nam cum noctes longiores æquo sentiuntur post æquinoctium, sub initium frigoris & hyemis scilicet, calor sub terrâ paulatim includitur à circumstante frigore, quo fit ut radices frugum mirificè augeantur, plurimoque impleantur nutrimento, quo terra ob autumnii pluuias referta est. Idcirco cum non valde lenia sunt frigora per hyemem, cum radices sub terra eximie crescunt & impleantur nutrimento, in futuram æstatem fertilissimas mesles parant, nisi quid diuinitus impedierit ad reprimendam hominum improborum superbiam & petulstiam, quæ plurima cum vbertate annonæ crescit. Inde scitè fictum est ab antiquis quòd filiam quærens faces ex Ætna accenderit, quia semper cum infra est calor, inferiores partes frugum aluntur: cum verò superius est idem calor, superiores crescunt. Multa sacrificia fuerunt Cereri instituta ab antiquis, vel mulieri ita vocatæ inuentrici frugum verè, vel terræ ipsi: quando non solùm sidera, sed etiam elementa ipsa, aut elementorum partes varijs Deorum nominibus appellantes, tanquam Deos coluerunt, illisque templa, aras, sacerdotes, certas victimas, certum ceremoniarum ritum, instituerunt. Id verò quod de filia Erifichthonis dictum est, ita quidam interpretantur, ut Erifichthon vir imprudens, rerumque suarum profusus fuerit: quippe cum omnia sua dilapidauerit ac ingurgitauerit: mox ob extremam rerum omnium inopiam filiam prostituerit, quæ modò bouem, modò ouem, pecunias in concubitus mercedem accipiens, modò res alias ab amantibus extorquens, ita paternæ inopiæ subueniebat. Atqui nullam ego satis idoneam horum fingendorum causam in hac explicatione inesse video, atque aliud quidpiam illustrius sub his latere iudico: cum præsertim illud Deæ ira propter contemptam eius religionem & cultum passus sit. Significare voluerunt sanè antiqui per hanc fabulam, neminem qui religionem Deorum immortalium contempserit, domesticas calamitates deuitare posse: quippe cum omnis improbitatis miserie sint comites. Deinde patet ex hac fabula, imprudentem hominem necesse esse in multa scelera & incòmoda incutere: quippe cum Erifichthon etiam, vbi sua per luxuriam & crapulam profudisset, postea victum per sordes domesticas, & per turpitudinem sibi malis artibus com-
parare

patere cogere. Quare, ut summam dicam, & pietas in Deos immortales, & in rebus agendis prudentia, & in presentibus bonis conseruandis parsimonia maximè viro bono est necessaria, quod per Erisichthonis fabulam indicabatur. At Cereris fabula, & vniuersa quæ de illa conficta sunt, nihil aliud continebant, nisi sacrationis rationem, & quo pacto frumenta crescerent, & qua diligentia in illis colligendis vti conueniret. At de Cerere satis, nunc de Priapo dicamus.

De Priapo

CAP. XV.

PRIAPVS, quem hortorum Deum esse antiqui crediderunt, è quibus parentibus ortus fuerit, non conuenit inter scriptores: siquidem alij Naiadis Nymphæ ac Dionysi filium fuisse tradiderunt, ut ait Strabo lib. 13. alij non Naiadis, sed Chiones fuisse dicunt. Hunc natum fuisse in Lampfacò, ibique ciuitatem sui nominis condidisse memorant. Apollonius Venerem cum Baccho congressam fuisse scribit: deinde cum is ad Indicam expeditionem exiisset, cum Adonide sepius congressa Priapum concepit. Cum verò Dionysus reuertetur, illi obuiam cum corona processit, illumque coronans sequi quidem noluit, quia puderet, quòd nupsisset: at in Lampfacu recedens ibi parere decreuit. Tum luno capta zelotypia, simulàs se opem ferre, manu venetica vteru attingit, fecitque: ut puerum deformem, & præ ceteris incredibile membri pudèdi magnitudinem habentem pareret, quem Priapum nominauit. id cum vidisset Venus, noluit illum capere ob membri magnitudinem, sed in Lampfacò vrbe maris Hellepontu reliquit. Huius deformitatem ita complexus est Archias in his carminibus:

ῥαῖος ἰδὼν ἐπρίπτει, ἐκ' αἰγυαλίτιδα γαῖω
 χαλῶ, αἰθρίας ἔπει ἀντιβῆναι
 φοβός, ἀπει, δῖος καὶ ἰσημαίησιν ἐκ' ἀκτῶν
 ζῆαζαν μεγρῶν ὕλες ἰχθυόεσσιν.

*Litor a paruum ego hic habito saxosa Priapus,
 Nullaque cum mergis bella cruent a gero:
 Distortus vultus pes nullus: salce dolando
 Piscator talem sinxerit, aut melius.*

Deinde cum adoleuisset, pergratusque foret Lampfacenis inuolueribus, Lampfacenotù decreto ex agro Lampfaceno exulauit. Fabulati sunt antiqui Lotidè nympham Priapi libidivena